

Obraćanje visokog predstavnika i specijalnog predstavnika EU na Okruglom stolu o evropskoj integraciji Mini-balkanski samit 2010

Moralna snaga naroda će prevagnuti

Dame i gospodo,

Ova godina ima izuzetno mjesto u historiji jugoistočne Evrope. Zemlje koje su decenijama bile zaglibljene u nepovjerenje i neprijateljstvo preduzele su ozbiljne korake prema zbližavanju. U početku su ovi koraci bili pokusni, ali je veoma brzo stvoren pozitivni zamah.

Dokaze ovog novog duha vidimo širom regiona, ali mislim da prije svega trebamo liderima Hrvatske i Srbije odati priznanje za hrabrost i inovativnost u ostvarivanju suštinske i pozitivne preorijentacije svojih zemalja.

Umjesto sumnjičave rezerviranosti iskazane u prošlosti, Hrvatska i Srbija su sada, kao što to i trebaju biti, aktivno angažirane u konstruktivnoj suradnji na cijelom nizu pitanja koja se tiču obiju zemalja i u mnogim slučajevima utiču i na ostatak regiona.

Regionalno zbližavanje često ovisi o pitanjima u kojima centralno mjesto ima Bosna i Hercegovina, naprimjer na polju priznavanja i izražavanja žaljenja zbog nedjela počinjenih tokom konflikta, te na polju pravosudne i administrativne suradnje oko ratnih zločina i organiziranog kriminala.

Stoga rješavanje regionalnih problema često uključuje rješavanje problema u samoj Bosni i Hercegovini.

Ali kako su tokom 2010. godine načinjeni pomaci ka poboljšavanju političke i diplomatske atmosfere u regionu, primjetan je paradoks.

Lideri susjednih zemalja su u mnogim slučajevima pokazali da *predvode* na tom putu.

Dok se na istom putu, lideri u Bosni i Hercegovini nalaze *iza* njih.

To znači da je narod Bosne i Hercegovini, koji možda može i najviše dobiti od regionalnog zbližavanja, do sada dobio najmanje.

Rješavanje ovog paradoksa je možda najznačajniji i najhitniji izazov sa kojim se bh. političko vodstvo suočava. Četiri miliona građana BiH imaju priliku da se pridruže ostatku regiona na brzom putu u prosperitet i sigurnost. Ne smije se dozvoliti da ih ova šansa zaobiđe zbog nesposobnosti njihovih izabranih lidera.

Dosadašnji napredak

Region ide naprijed brzinom i na način koji je samo nekolicina smatrala mogućim prije desetak godina.

Zabrinjavajuća činjenica je da Bosna i Hercegovina trenutno nije na pravom kursu za brzi napredak prema evropskim integracijama. Ovo je potvrđeno i u najnovijem Izvještaju o

napretku koji je sačinila Evropska komisija.

Jedina svijetla tačka je liberalizacija viznog režima.

Reforme koje su dovele do nedavne liberalizacije viznog režima sa EU pokazuju da BiH *može* ispuniti uslove ako njeno rukovodstvo pokaže političku volju da napravi potrebne kompromise. Građani BiH trebaju preuzeti odgovornost za vlastitu zemlju.

Činjenica da su građani Bosne i Hercegovine upravo osigurali dugo očekivano odobravanje Evropske unije da posjete EU, a da prvo ne moraju proći birokratski posao dobijanja viza, koji oduzima mnogo vremena, predstavlja više od obične praktičnosti.

Odluka Vijeća EU za pravdu i unutrašnje poslove od 8. novembra je još jedan dokaz suštinskog ugovornog odnosa koji postoji između Evropske unije i zemalja zapadnog Balkana – put u potpunu integraciju je jasno utvrđen i ostaje otvoren.

To daje veću snagu značajnoj poruci da će reforme obezbijediti stvarne koristi koje mogu uživati svi građani.

Reforme će sistematično donijeti stanovnicima zapadnog Balkana socijalna, politička, ekonomska i zakonska prava kakva uživaju građani ostalog dijela kontinenta.

Pozitivni trend

Uspješni naponi zemalja zapadnog Balkana da idu putem koji vodi ka integracijama stvaraju pozitivni trend u kojem napredak u jednoj zemlji omogućuje napredak u drugoj.

Ovaj pozitivni trend je već nekoliko godina prisutan nakon ukidanja trgovinskih barijera u okviru Pakta stabilnosti i procesa ekonomske suradnje u jugoistočnoj Evropi. To je osnažilo trgovinu unutar regiona, i time pripremilo privrede

jugoistočne Evrope za konkurentnost na jedinstvenom evropskom tržištu.

Na početku ovog procesa, liberalizacija trgovine u svakoj od ovih zemalja je bila zahtjevna; ali kako se proces zahuktavao, ovaj zamah je postao nezaustavljiv .

Ovaj sveobuhvatni regionalni okvir ekonomskog restrukturiranja, zajedno sa doslijednim mjerama koje se poduzimaju u zemljama regiona na usklađivanju sa normama EU, je stvorio plodno tlo za bilateralne političke i diplomatske inicijative koje sam pomenuo na početku svog obraćanja.

Lideri iz regiona koji su otvoreno progovorili kako bi definirali izgledniju budućnost i riješili neke od problema nedavne prošlosti su postupili realistično, ispravno ocjenjujući da je sada vrijeme za Zapadni Balkan da sigurno krene naprijed u uspješnu budućnost.

Vjerujem da lideri u Bosni i Hercegovini mogu i da će slijediti ovaj primjer. I zaista, u ovom pogledu želio bih da iskažem pohvalu novom članu Predsjedništva, Bakiru Izetbegoviću, zbog njegove značajne izjave tokom radio intervjua početkom ovog mjeseca, u kojoj je iskazao žaljenje zbog smrti civila koje je prouzrokovala Armija Bosne i Hercegovine tokom konflikta.

Klima za pozitivne promjene

Jedna izjava, bez obzira kako rječita ili iskrena neće promijeniti jednu zemlju preko noći – ali može *započeti* proces promjene, može promjenu učiniti *moгуćom*, može pomoći da se stvori *klima* u kojoj su pozitivne promjene više vjerovatne.

I gospodin Izetbegović nije jedini. U prošlosti, i drugi stranački lideri u Bosni i Hercegovini su davali principijelne i poštovanja vrijedne izjave odričući se bezumnog nacionalizma

koji je poticao mržnju i podjele toliko mnogo godina.

Iako je u 2007.god. Milorad Dodik bio među onim liderima koji su iskazali zgražanje nad maskarom u Srebrenici te rekao da se institucije bosanskih Srba trebaju izviniti porodicama žrtava koje su ubijene od strane snaga bosanskih Srba tokom konflikta, naknadna secesionistička retorika, potezi da se unatrag vrate reforme i otvoreno negiranje činjenice da se u Srebrenici desio genocid, ostvarivanje napretka čine teškim.

Ove izjave pokazuju potrebu da se politika u Bosni i Hercegovini vodi moralnim načelima. Ne smije biti moralne zabune. Mora postojati spremnost za suočavanje sa zločinima iz prošlosti, i grešakama iz prošlosti, te spremnost da se za sobom ostavi naslijeđe prošlosti kako bi se stvorila bolja sadašnjost.

Bio sam obavezan da jasno stavim do znanja u mom izvještaju Vijeću sigurnosti UN-a početkom ovog mjeseca da su se stranke dovele u takvu poziciju u kojoj nisu bile u stanju da održe onu vrstu praktične saradnje koja je potrebna kako bi se stvari uradile.

I kao posljedica toga, gotovo ništa nije urađeno tokom protekle četiri godine.

Čak i gore, bilo je pokušaja da se anuliraju neke od stvari koje su ostvarene u prethodnih jedanaest godina.

Rezultat ove političke bolesti je bilo kritično pogoršanje životnog standarda i postizanje nultog napretka na putu ka euroatlantskim integracijama.

I to se dešava u zemlji čiji građani ne samo da imaju želju da uspiju već isto tako imaju i potrebne resurse da uspiju.

Četiri godine smo slušali političare u Bosni i Hercegovini kako govore 'ne'.

Reći ne je sigurno lakše nego reći da.

Također mislim da ovo prerasta u naviku.

Došlo je vrijeme da se prekine ta navika.

I ona se može prekinuti.

Nova teritorija

Sada se nalazimo na novoj teritoriji. Politika je cikličan proces. Postoje dobri periodi i postoje loši periodi. Sigurno je da smo u Bosni i Hercegovini bili u lošem razdoblju. Ali 3. oktobar može biti početak kraja tog lošeg razdoblja.

Sa izborima iza nas i sa značajno poboljšanim regionalnim okruženjem, imamo zlatnu priliku da prekinemo začarani krug i započnemo pozitivni krug, da prekinemo naviku u skladu sa kojom se stalno govori ne i da ohrabrimo političke lidere da počnu govoriti da.

Imamo jasan put pred nama, sa ekonomskim i drugim reformama određenim u programu euroatlantskih integracija. Istovremeno, međunarodni partneri Bosne i Hercegovine su i dalje opredijeljeni za pružanje političke, ekonomske i praktične pomoći što će potpomoći ostvarivanje napretka na putu ka potpunoj integraciji.

Međunarodna zajednica će ostati aktivno angažirana u Bosni i Hercegovini sve dok se ovaj posao ne okonča – a to znači dok zemlja ne osigura potpunu integraciju u euroatlantske strukture kao suverena i prosperitetna država.

Lokalni pritisak

U konačnici će, međutim, lokalni pritisak, a ne međunarodni pritisak, biti taj koji će dovesti do stvarne promjene u dinamici politike BiH.

Ja sam tijesno uključen u oporavak BiH od neposrednog poslijeratnog perioda i ono što me je impresioniralo više od bilo čega jeste izuzetna otpornost građana BiH.

Ta otpornost se može kanalisati tako da političari pozitivnije i produktivnije rade svoj posao.

Primijetio sam i mnogo cinizma.

A kako bi moglo biti drugačije?

Lideri su veoma dugo vremena lagali narodu Bosne i Hercegovine.

A te laži nisu bile sitne laži.

Stoga imamo različite odgovore na izazove sa kojima se suočava zemlja- neki ljudi su otporni, a neki cinični, dok je mnogo ljudi oboje istovremeno.

Moramo svoje aktivnosti usmjeriti na to da osiguramo da otpornost bude nagrađena, a cinizam sve manje i manje opravdan.

Prije dvije sedmice ljudi širom svijeta su bili inspirisani ponašanjem prodemokratskog lidera u Burmi, Aung San Suu Kyi, koja se pojavila na sceni nakon godina pritvora, sa vidljivo nesmanjenom odlučnošću da osigura pozitivne političke promjene.

Ona i narod Burme su morali izdržati brojna iskušenja, pa ipak to pokazuje da je, dugoročno gledano, moralna snaga naroda ta koja će prevagnuti, bez obzira kako kratkovidni bili njegovi lideri.

Aung San Suu Kyi je izrekla onu nezaboravnu rečenicu da je „stvarna sloboda biti oslobođen straha“.

Oslobođenost od straha je svojstvena zakonskim, socijalnim, ekonomskim i političkim garancijama Evropske unije, to je

upravo ono što pravac evroatlantskih integracija može osigurati narodu zapadnog Balkana.

Nisu svi političari u Bosni i Hercegovini shvatili ovu suštinsku istinu. Neki još uvijek zamišljaju da se mogu protiviti trendu.

Ja ne vjerujem da to mogu.

Ne vjerujem da će ih građani pustiti da to urade.

U jednom trenutku će morati da postanu oni koji predvode na ovom putu i da se pridruže onima koji su već tamo.

Hvala vam.